

3b. FASYZM NIEMIECKI – NAZIZM

Totalitaryzm – system sprawowania rządów polegający na kontrolowaniu przez władzę wszystkich przejawów życia społecznego. W okresie dwudziestolecia wykształciły się dwa państwa totalitarne: III Rzesza (państwo faszystowskie) i ZSRR (państwo komunistyczne).

1. Cechy totalitaryzmu:

- podporządkowanie jednostki państwu
- system monopartyjny – delegalizacja wszystkich partii z wyjątkiem jednej
- na czele państwa stoi wódz
- podporządkowanie wszystkich ruchów, organizacji, stowarzyszeń jednej partii
- bardzo rozwinięta propaganda
- indoktrynacja – wpajanie przekonań, ideologii we wszelki możliwy sposób
- kultura, sztuka, mass media oraz oświata na „usługach” obowiązującej ideologii
- bardzo rozbudowany aparat bezpieczeństwa – państwo policyjne
- militarizm
- rozwój przemysłu ciężkiego i zbrojeniowego
- likwidacja opozycji i wszystkich ludzi, którzy występują przeciwko obowiązującej ideologii

2. Geneza faszyzmu niemieckiego:

- Niemcy nie byli zadowoleni z wyniku wojny i postanowień traktatu wersalskiego. Zrzucono na nich odpowiedzialność za wybuch I wojny światowej, utracili wiele ziem i musieli spłacać bardzo wysokie reparacje (odszkodowania wojenne)
- obawiano się, że może dojść do rewolucji, podobnie jak w ZSRR – dochodziło do lokalnych wystąpień komunistów np. w Turynii. Komunistów, którzy doprowadzili pod koniec wojny do rewolucji i socjalistów, którzy podpisali akt kapitulacji, oskarżano o zadanie „ciosu w plecy” armii niemieckiej i Cesarstwu Niemieckiemu
- wybuchł powojenny kryzys gospodarczy, szerzyła się drożyzna i bezrobocie
- miliony zdemobilizowanych żołnierzy nie mogły znaleźć pracy
- nastąpił kryzys wartości i upadek autorytetów

3. Ideologia nazizmu

- dążenie do **złamania „dyktatu wersalskiego”** – zniesienia postanowień traktatu wersalskiego;
- **antykomunizm** – nienawiść do komunistów i socjalistów, których obwiniano za przegraną wojnę (rząd socjalistyczny podpisał akt kapitulacji Niemiec);
- **antysemityzm** – nienawiść do Żydów, których obwiniano o wszystko;
- **rasizm** - Hitler uważał Niemców za „rasę panów” (Herrenvolk), nadludzi, którzy powinni rządzić światem. Niemcy wywodził się, jego zdaniem, z rasy aryjskiej, która ma predyspozycje do sprawowania władzy. Ludy niegermańskie (Słowianie, Cyganie, Żydzi) byli jego zdaniem podludźmi;
- **teoria przestrzeni życiowej** – Niemcy powinni mieć przestrzeń by móc się swobodnie rozwijać (Lebensraum); Niemcy upatrywali tę przestrzeń na nizinach rosyjskich

4. Dojście Adolfa Hitlera do władzy

- Adolf Hitler w Monachium stanął na czele Niemieckiej Partii Robotniczej (1919), którą przekształcił w NSDAP – Narodowosocjalistyczną Niemiecką Partię Robotniczą. Głosił hasła nacjonalistyczne i antykomunistyczne czym zyskiwał zwolenników;
- w 1923 r. zorganizował w Monachium marsz na Berlin (wzorowany na marszu na Rzym Mussoliniego), który zakończył się całkowitym fiaskiem. Został aresztowany i skazany na karę więzienia gdzie sprecyzował wszystkie swoje poglądy i zawarł je w książce „Mein Kampf” („Moja walka”);

- po wyjściu z więzienia rozpoczął odbudowę ruchu narodowosocjalistycznego chcąc przejąć władzę zgodnie z konstytucją – wygrywając wybory. Jego partia zaczęła gwałtownie się rozrastać po wybuchu wielkiego kryzysu ekonomicznego w 1929 r. i stała się jedną z 2 największych potęg politycznych w Niemczech. NSDAP była wspierana przez bojówki partyjne **SA ("Oddziały Szturmowe")**, na czele których stał **Ernst Röhm**. Zwalczali one przeciwników politycznych Hitlera metodami terrorystycznymi;
- w 1932 r. NSDAP uzyskała najwięcej głosów (37%) w wyborach do parlamentu niemieckiego. **30 stycznia 1933 r., prezydent Paul von Hindenburg, powierzył Adolfowi Hitlerowi funkcję kanclerza**. Hitler stanął na czele rządu koalicyjnego do którego weszło tylko 3 faszystów.

5. Przejęcie przez Hitlera pełni władzy 1933 – 1934

- Hitler rozwiązał parlament wyznaczając termin wyborów na początek marca 1933 r.
- 27.02.1933 r. został podpalony budynek Reichstagu (parlamentu niemieckiego). O podpalenie oskarżono bułgarskiego komunistę Georgija Dimitrowa;
- po podpaleniu Reichstagu Adolf Hitler uzyskał zgodę prezydenta na ograniczenie praw obywatelskich. Prezydent wydał dwa dekrety: „o ochronie narodu i państwa”, który ograniczał swobody obywatelskie – ograniczono wolność prasy, umożliwiono czytanie korespondencji. Drugi dekret był wymierzony w ruch robotniczy, ponieważ to komunistów oskarżono o podpalenie Reichstagu – zakazywał on zebrań, nakazywał zamknięcie gazet komunistycznych, socjalistycznych i socjaldemokratycznych, aresztowano działaczy tych partii. Aresztowano przywódców i zsyłano do tworzonych obozów koncentracyjnych. Powołano sądy specjalne, które wydawały wyroki z pominięciem prawa. To umożliwiło bezkompromisową walkę z opozycją podczas kampanii wyborczej;
- w marcowych wyborach NSDAP uzyskała 44% głosów; po zdelegalizowaniu głosów partii komunistycznej, przejęła pełną kontrolę nad parlamentem niemieckim. 23.03.1933 r. Reichstag uchwalił ustawę o specjalnych pełnomocnictwach dla rządu – uzyskał on prawo wydawania ustaw i zmiany konstytucji;
- rozpoczęto proces ujednolicenia Niemiec:
 - w maju 1933 r. rozwiązano wszystkie związki zawodowe, a na ich miejsce utworzono Niemiecki Front Pracy
 - w czerwcu i lipcu 1933 r. zdelegalizowano wszystkie partie z wyjątkiem NSDAP. Wprowadzono system monopartyjny.
 - o zniesiono federalizm Niemiec likwidując autonomię poszczególnych landów – w kwietniu 1933 r. wprowadzono ustawę o ujednoliceniu krajów Rzeszy – władzę w landach niemieckich przejęli gauleiterzy (namiestnicy Rzeszy). W styczniu 1934 r. wydano ustawę „o przebudowie Rzeszy”, na mocy której zniesiono sejmy krajowe. W lutym 1934 r. zniesiono Radę Rzeszy.
- **30.06.1934 r.** Hitler przeprowadził czystkę wewnątrz partii eliminując przywódców S.A. (tzw. „noc długich noży”) by porozumieć się z armią, dla której SA była konkurencją. Czystki dokonała **przyboczna gwardia Hitlera – SS (Oddziały Ochronne NSDAP)**, na czele której stał **Heinrich Himmler**. Od tej pory formacja ta uzyskała olbrzymie znaczenie;
- po śmierci Hindenburga, **2 sierpnia 1934 r.** Hitler ogłosił się „Führerem i kanclerzem Rzeszy”, a Niemcy stały się **III Rzeszą**. Hitler przejął pełnię władzy.

6. System rządów hitlerowskich = nazistowskich

- Niemcy stały się państwem totalitarnym, w którym władza kierowała lub ingerowała we wszystkie dziedziny życia, aby móc podporządkować ideologii całe społeczeństwo. W tym celu stworzono sieć różnorodnych organizacji, umożliwiając kontrolę nad całymi grupami społecznymi jak i jednostkami – np. Hitler Jugend, czy Niemiecki Front Pracy. Rozbudowano system propagandy, którym kierował **Joseph Goebbels**;

- Niemcy stały się państwem policyjnym – w 1933 r. utworzono Tajną Policję Państwową (**GESTAPO**) i Służbę Bezpieczeństwa NSDAP (**SD**). W 1936 r. utworzono policję ogólnopaństwową, która dzieliła się na:
 - ORPO – policja porządkowa,
 - SIPO – policja bezpieczeństwa, która dzieliła się na KRIPO – policję kryminalną i na GESTAPO, która pełniła funkcję policji politycznej
 - W 1939 r. utworzono urząd centralny, który podporządkował sobie wszystkie powyższe. Był to **RSHA** – Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, na czele z **Reinhardem Heydrichem**.
- zniesiono wszystkie wolności i swobody obywatelskie;
- prześladowano przeciwników politycznych, wszystkie osoby, którym nie podobał się nowy system. Do aresztowania, pobicia, tortur czy zesłania do obozu koncentracyjnego, które utworzono jeszcze w 1933 r., wystarczyło podejrzenie, donos, uraza osobista hitlerowca. Oskarżanych nie stawiano przed sądem. Pierwsze obozy koncentracyjne na terenie Niemiec to: Dachau (koło Monachium), Sachsenhausen (koło Oranienburga), Buchenwald (koło Weimaru), Ravensbrück (w Meklemburgii – obóz dla kobiet). Po przyłączeniu Austrii utworzono obóz w Mauthausen (koło Linzu w Austrii);
- **rozpoczęto prześladowania Żydów:**
 - już 1 kwietnia 1933 r. urządzono masowy bojkot sklepów żydowskich,
 - przeniesiono na emeryturę urzędników pochodzenia żydowskiego
 - **15 września 1935 r. Reichstag uchwalił ustawy norymberskie:** „O obywatelstwie Rzeszy” i „O ochronie niemieckiej krwi i niemieckiego honoru”. Żydzi zostali pozbawieni obywatelstwa, gdyż „nie mieli krwi niemieckiej”, a wszelkie kontakty między aryjczykami a podludźmi były surowo karane.
 - Wprowadzono separację Żydów – usunięto ich z pozostałych urzędów, lekarze żydowscy mogli leczyć tylko Żydów, adwokaci żydowscy mogli bronić tylko Żydów itd. Usunięto Żydów całkowicie z życia kulturalnego. Żydów pozbawiono najpierw majątku (masowo wyjeżdżali), potem umieszczano w wydzielonych dzielnicach (gettach), a po wybuchu wojny eksterminowano na wielką skalę dążąc do „całkowitego wyniszczenia Żydów jako rasy”;
 - 7 listopada 1938 r. w Paryżu Żyd zabił urzędnika ambasady niemieckiej. W odpowiedzi w nocy z **9 na 10 listopada 1938 r.** hitlerowcy zorganizowali na terenie III Rzeszy pogrom Żydów – zamordowano kilkadziesiąt osób, podpalono synagogi, niszczone sklepy i domy towarowe. Wydarzenia te nazwano „**nocą kryształową**”. o następnie nałożono na Żydów olbrzymią kontrybucję, zamknięto wszystkie synagogi, odebrano Żydom prawo prowadzenia pojazdów mechanicznych, zakazano wstępu do kin i teatrów;
 - 12 listopada 1938 r. zamknięto wszystkie przedsiębiorstwa żydowskie. Żyd mógł być tylko robotnikiem
- **hitlerowska polityka gospodarcza:**
 - w 1932 r. zwolniono Niemcy z płacenia reparacji wojennych. Hitler po dojściu do władzy zastosował na szeroką skalę interwencjonizm państwowy co razem przyniosło sukces gospodarczy;
 - wprowadzono przymus pracy;
 - zahamowano skutki inflacji poprzez ogólny zamrożenie cen i płac;
 - rozpoczęto na szeroką skalę zakrojoną rozbudowę przemysłu zbrojeniowego, co dało pracę bezrobotnym